

دور جدید گسترش رقابت تسلیحاتی با چشم‌انداز پیوستن اعضای جدید به کلوپ دارندگان

حالا دیگر همه سلاح هسته‌ای می‌خواهند

■ دکتر سیدرضا میرطاهر

افزایش زرادخانه‌های هسته‌ای در جهان و رقابت فزاینده بر سر توسعه هر چه بیشتر تسلیحات اتمی و احتمال استفاده از آنها، امنیت جهانی را در معرض مخاطره جدی قرار داده است. این موضوع که به خصوص با افزایش تنش بین روسیه و ناتو به سر کردگی امریکا در جریان جنگ اوکراین از هر زمانی پس از جنگ جهانی دوم جدی‌تر شده، موجب شده است هشدارهای متعددی از جانب نهادهای بین‌المللی به خصوص سازمان ملل و نیز نهاد ناظر هسته‌ای در سطح جهانی یعنی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در این زمینه مطرح شود. «رافائل گروسی» مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به تازگی هشدار داد رژیم عدم‌اشاعه هسته‌ای در جهان بیش از هر زمان دیگری از زمان پایان جنگ سرد تحت فشار است، زیرا کشورهای «مهم» آشکارا در حال بحث در مورد توسعه سلاح‌های اتمی هستند. گروسی با هشدار درباره رقابت‌ها در سطح جهانی برای گسترش سلاح‌های هسته‌ای گفته که روابط متشنج بین ایالات متحده، روسیه و چین و همچنین درگیری‌های منطقه‌ای فشارهای بی‌سابقه‌ای را بر پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای وارد کرده که در سال ۱۹۶۸ امضا شد و هدف آن محدود کردن توسعه زرادخانه اتمی جهان بود.

هشدار مقام ارشد دیده‌بان هسته‌ای بین‌المللی یعنی آژانس درباره تشدید رقابت‌ها و در واقع ایجاد انگیزه‌های جدید برای گسترش تسلیحات هسته‌ای، بازتاب و روندهایی است که با توجه به رویدادها و درگیری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی موجب تلاش‌های جدید برای توسعه هر چه بیشتر زرادخانه‌های اتمی شده است. در این میان کشورهای اروپایی بیشتری خواستار افزایش بازدارندگی خود در برابر روسیه هستند و تسلیحات اتمی یکی از ابزارهای آن به شمار می‌آید.

گروسی در مصاحبه با روزنامه فایننشال تایمز گفته است: «هن فکر نمی‌کنم در دهه ۱۹۹۰ از کشورهای مهم می‌شنیدید که بگویند «خب، چرا ما هم سلاح هسته‌ای نداریم؟» اما اکنون این کشورها در مورد آن بحث علنی دارند که قبلاً چنین نبود. آنها آشکارا این سخن را ابیان می‌کنند و به رسانه‌ها می‌گویند. سران کشورها به امکان بازنگری در کل این موضوع اشاره می‌کنند.» هر چند جنگ روسیه و اوکراین موجب افزایش تمایل برای در اختیار داشتن تسلیحات هسته‌ای شده اما گروسی تأکید کرده است چندین عامل دیگر در افزایش عاقله به توسعه سلاح‌های اتمی در میان برخی کشورها نقش دارد. از دیدگاه او همه این تنش‌ها به‌علاوه احتمال تضعیف اتحادها و اجبار کشورها برای دفاع از خود در این زمینه نقش افرینی می‌کنند. وی بدون نام بردن از کشوری خاص می‌گوید: «پنجاست که عامل تسلیحات هسته‌ای و تمایل به آن به شکلی غیرمنطوره بازمی‌گردد.» گروسی خاطر نشان کرده آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با کشورها صحبت و بر اهمیت رژیم منع اشاعه تأکید کرده است. او می‌گوید: «ما باید مطمئن باشیم که این رژیم را تقویت می‌کنیم، زیرا فکر نمی‌کنم افزایش کشورهای دارای سلاح هسته‌ای در دنیا وضعیت

رویدادها و درگیری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی موجب تلاش‌های جدید برای توسعه هر چه بیشتر زرادخانه‌های اتمی شده که در این میان، کشورهای اروپایی بیشتری خواستار افزایش بازدارندگی در برابر روسیه هستند و تسلیحات اتمی یکی از ابزارهای آن به شمار می‌آید

فعلی را بهتر کند.»

پیش از این، بارها سازمان ملل هشدارهای جدی درباره اشاعه تسلیحات هسته‌ای جدی داده است، از جمله «آنتونیو گوترش» دبیر کل سازمان ملل متحد در اواخر سپتامبر ۲۰۲۳ در باره ورود جهان به یک مسابقه تسلیحات هسته‌ای جدید و گسترش سایه «نبودی» بر سر جهان هشدار داد. او در آخرین روز نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل گفت که مسابقه تسلیحاتی جدید نگران‌کننده‌ای در راه است و تعداد سلاح‌های هسته‌ای ممکن است برای اولین بار در دهه‌های گذشته، افزایش یابد. گوترش با «دیوانگی» توصیف کردن مسابقه تسلیحات هسته‌ای جدید در جهان گفت که هرگونه استفاده از سلاح هسته‌ای، در هر زمان و مکان و در هر زمینه‌ای، فاجعه‌ای انسانی را به دنبال خواهد داشت و ما باید مسیر خود را تغییر دهیم. دبیر کل سازمان ملل متحد با اشاره به اینکه جهان مدت زیادی زیر سایه سلاح‌های هسته‌ای سپری کرده است، از کشورهای جهان خواست که «بایبید از لبه پر نگاه فاجعه عقب‌نشینی کنیم.»

■ خطرات فزاینده در محیط جنگ اوکراین

افزایش زرادخانه‌های هسته‌ای در جهان و رقابت فزاینده بر سر توسعه هر چه بیشتر تسلیحات اتمی و استفاده از آنها، امنیت جهانی را در معرض مخاطره جدی قرار داده است. هشدار هسته‌ای دبیر کل سازمان ملل با توجه به رویارویی بی‌سابقه روسیه و امریکا در پی جنگ اوکراین و قدرت‌نمایی هسته‌ای مسکو برای نشان دادن عزمش برای مقابله با تهدیدات غرب به سر کردگی امریکا معنا پیدا می‌کند، ضمن اینکه کشورهای اروپایی عضو ناتو نیز اکنون پیش از پیش خواهان قرار گرفتن در زیر چتر اتمی امریکا هستند. در واقع پس از وقوع جنگ اوکراین، جهان برای اولین بار در دوره پس جنگ سرد با کابوس جنگ هسته‌ای مواجه شده است. روسیه بارها درباره وقوع فاجعه هسته‌ای به دلیل رویکرد جنگ‌افروانه غرب به ویژه ناتو به سر کردگی امریکا در جریان جنگ اوکراین هشدار داده است. «یکلاس میلر» استادیار کالج دارتموث که در مورد اشاعه هسته‌ای مطالعه می‌کند، می‌گوید که افزایش خطرات گسترش تسلیحات هسته‌ای ناشی از «محیطی است که رقابت ژئوپلیتیکی شدیدتری بین قدرت‌های بزرگ در آن

وجود دارد.» او مدعی شد برنامه هسته‌ای ایران بزرگ‌ترین خطر بالقوه در این رابطه است. این در حالی است که ایران همواره بر ماهیت کاملاً صلح‌آمیز فعالیت‌های هسته‌ای خود تأکید کرده و مقامات ارشد ایران بارها اعلام کرده‌اند سلاح هسته‌ای هیچ جایگاهی در دکترین دفاعی جمهوری اسلامی ایران ندارد. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز که همچنان بازرسان آن در ایران حضور دارند، تأکید دارد هیچ

مدرکی دال بر اینکه جمهوری اسلامی ایران به دنبال توسعه یا حرکت به سمت برنامه تسلیحاتی است، ندارد.

■ چشم‌انداز «ان بی تی»

پیمان منع گسترش تسلیحات هسته‌ای (ان بی تی) که از سال ۱۹۷۰ اجرایی شده، در بین توافقات کنترل تسلیحاتی موجود در جهان بیشترین امضاکننده را دارد و ۱۹۱ کشور به آن پیوسته‌اند. از زمان

نتیجه معکوس پیروزی کورسک برای اوکراین!

که دو طرف پشت میز مذاکره بنشینند، یک ابزار مذاکره مفید خواهد بود. با توجه به احتمال پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات آتی امریکا، کی‌یف می‌داند که ممکن است دیگر از حمایت بی‌قیدوشرط واشینگتن برخوردار نخواهد بود، بنابراین باید به هر طریقی برای مذاکره آماده شود، با این حال بازی با چنین کارتی به این معنی است که اوکراین باید مطمئن شود که سرزمینی را که فتح کرده است، حفظ می‌کند. این امر هم به هیچ‌وجه قطعی نیست، زیرا طبق گزارش‌ها، نیروهای روسی در حال آماده‌شدن برای حمله شدید به اوکراینی‌ها در کورسک هستند، واقعیت این است که به نظر می‌رسد ولادیمیر پوتین طعمه را گاز نگرفته است، برعکس، او تصمیمی واقع‌بینانه گرفت که از دست دادن موقت زمین روسیه را بپذیرد، اما نیروهای خود را در جنوب تضعیف نکند. در دونباس، یعنی در مناطق لوگانسک، دونتسک، زاپوریژیا و خرسون، ارتش روسیه در حال پیشرفت مداوم است. اوکراین مجبور است ده‌ها هزار غیرنظامی را از شهرهای بزرگ مانند پوکرووسک «نی‌یو» یورک» خارج کند، در حالی که کوستانتینووکا در معرض تهدید است.

در پایان، کی‌یف ممکن است مجبور شود کاری را انجام دهد که امیدوار بود مسکو به درون آن سقوط کند. یعنی انتقال نیروها و سخت‌افزارها به جایی که دشمن بیشترین فشار را دارد و اگر نیروهای مسلح اوکراین از کورسک عقب‌نشینی کنند تا جلوی روس‌ها در اوکراین را بگیرند، کل عملیات تهاجم یک شاهکار بیهوده و پرهزینه خواهد بود، با این حال قسمت دیگری از دگریری روسیه و اوکراین در برابر چشمان ما آشکار می‌شود. تماشای این بازی شطرنج واقعاً جالب خواهد بود اگر مردم نمی‌مردند و اقتصادهای مادر نتیجه آن آسیب نمی‌دیدند.

منبع: وبگاه بروکس سیگنال

ترجمه: مرکز مطالعات سورین

■ کنستانتینوس یوگداناس

اوکراین با حمله‌ای چشمگیر به منطقه کورسک جهان را شگفت‌زده کرده است. نیروهای مسلح آن به وضوح ارتش روسیه را غافلگیر کرده و تاکنون به پیروزی‌هایی دست یافته‌اند که هیچ‌کس انتظارش را نداشت، اما آیا این امر می‌تواند در آینده نزدیک برای اوکراین نتیجه معکوس داشته باشد؟

به جای درگیری مرزی دیگر، این بار اوکراین یک تهاجم تمام‌عیار به خاک روسیه را طراحی و اجرا کرد و حتی چند روز طول کشید تا روس‌ها متوجه شوند که چه اتفاقی افتاده است. حالا هم اوکراین حدود ۵۰۰ کیلومترمربع از زمین‌های روسیه را تصرف کرده و کنترل می‌کند. در سطح تاکتیکی، حمله اوکراین عملکرد درخشانی داشته است، اما هدف استراتژیک چنین حرکت جسورانه‌ای چیست؟

اول از همه، تحلیلگران نظامی می‌گویند که هدف حمله اوکراین به کورسک، کاهش استرس از جبهه جنوبی درگیری بوده است؛ جایی که روس‌ها به طور پیوسته در ماه‌های گذشته در حال پیشروی بوده‌اند. ژنرال‌های اوکراینی به احتمال زیاد انتظار داشتند فرماندهی عالی روسیه به نیروهایی که در استان‌های جنوبی دنیپاس می‌جنگند دستور دهد به کورسک حرکت کنند تا از دست دادن خاک روسیه جلوگیری شود، اما این اتفاق نیفتاد.

دوم اینکه، همانطور که بی‌بی‌سی مطرح کرده، زدنسکی احتمالاً می‌خواست ولادیمیر پوتین را به یک واکنش نامتناسب بکشاند که احتمالاً شامل استفاده از سلاح‌های هسته‌ای تاکتیکی می‌شد. چنین تحولی حمایت غرب از اوکراین را بیشتر تقویت خواهد کرد، به ویژه در زمانی که چشم‌ها به غرب آسیا دوخته شده است و حمایت از کی‌یف دیگر اولویت شماره یک نیست، ولی این اتفاق هم نیفتاد. در عین حال، رهبری اوکراین مطمئناً فکر می‌کرد که اشغال سرزمین دشمن زمانی

را فراموش نخواهیم کرد...

در سی‌امین سالگرد جنایت اروپا و صرب‌ها در بوسنی می‌گوییم: فراموش نمی‌کنیم، نمی‌بخشیم و هرگز شعارهای مدارا، همزیستی و حقوق بشر را باور نخواهیم کرد...

در بحبوحه کشتار در بوسنی، یک روزنامه فرانسوی نوشت: از جزئیات آنچه در بوسنی می‌گذرد برای ما روشن می‌شود که تنها مسلمانان از فرهنگی زیبا و متمدنانه برخوردارند...

در اینجا ما باید با امداد شرمندگی ثبت کنیم... مواضع پیرمرد اردوکسی (پطرس غالی) را که در آن زمان دبیرکل سازمان ملل بود و آشکارا در کنار برادران صرب خود قرار گرفت... اما پس از ۳۰ سال، ما هنوز درس نگرفته‌ایم...

مطلبی که لازم است اضافه شود، صرب‌ها، علما، ائمه مساجد، روشنفکران و تاجران را برای کشتن انتخاب می‌کردند. آنها را دست بسته سر می‌بردند و در رودخانه می‌انداختند. صرب‌ها، هرگاه وارد شهری می‌شدند، ابتدا مسجد را تخریب می‌کردند. یکی از مسلمانان می‌گوید: اگر صرب‌ها مسجد شهر را خراب می‌کردند، چاره‌ای جز جابه‌جایی از آنجا نداشتیم، مسجد سبیل همه چیز بود...

به یاد دارم که یک روزنامه انگلیسی، نسل‌کشی مسلمانان در بوسنی را با این عبارت توصیف کرد: جنگی در قرن بیستم که با سبک قرون وسطایی انجام می‌شود...

دروغینی هستند که با دهان پر فریاد می‌زنند؛ داستان‌های تاریخی برای خواباندن بچه‌ها گفته نمی‌شود؛ بلکه برای مردان گفته می‌شود تا بیدار شوند...

فهمی هویدی

۱۸ آگوست، ۲۰۲۴

درک بوسنی برای فهم غزه

■ مترجم: علی رشیدی

سلاح‌های خود را تسلیم کنید تا شما را سلاحی کنیم و هیچ خبرسانی را از شما زنده نگذاریم... اگر بوسنی را نفهمیدید، غزه را هم نخواهید فهمید. ابتدا بوسنی را درک کنید تا غزه و آنچه در آن می‌گذرد را درک کنید و از آن تعجب نکنید؛ نسل‌کشی صرب‌ها علیه مسلمانان بوسنی که در آن ۳۰۰ هزار مسلمان به شهادت رسیدند. ۶۰ هزار زن و دختر بچه در آنجا مورد تجاوز قرار گرفتند. ۱/۵ میلیون نفر آواره شدند. آیا به یاد می‌آوریم؟ یا فراموشش کرده‌ایم؟ یا اصلاً چیزی در موردش نمی‌دانیم؟

گوینده سسی‌ان‌ان در مورد سالگرد کشتار بوسنی صحبت می‌کند. کریستین امپتور، خبرنگار معروف می‌رسد؛ یا تاریخ تکرار می‌شود؟ تحلیل کریستین امپتور از شبکه CNN در سالگرد جنگ بوسنی، جنگی قرون وسطایی، کشتار، محاصره و گرسنگی دادن مسلمانان بود. اروپا حاضر به مداخله نشد و گفت این یک جنگ داخلی است و البته این یادای بیش نبود...

این هولوکاست حدود چهار سال به طول انجامید و طی آن صرب‌ها بیش از ۸۰۰ مسجد را که قدمت برخی از آنها به قرن شانزدهم میلادی بازمی‌گشت، تخریب کردند و کتابخانه تاریخی ساریه‌وو را به آتش کشیدند. سازمان ملل مداخله کرد و ایست بارزی‌هایی را در ورودی شهرهای اسلامی مانند گوراده، سربرینتسا و یاز قرار داد، اما این شهرها تحت محاصره و زیر آتش سنگین توپخانه بودند... در نتیجه این حمایت و مداخله بی‌فایده بود. صرب‌ها، هزاران مسلمان را در اردوگاه‌های کار اجباری قرار دادند، آنها را شکنجه کردند و گرسنگی دادند تا تبدیل به اسکلت‌هایی بزرگ شوند.

وقتی از فرمانده صرب پرسیدند: چرا؟ گفت: چون آنها گوشت خوک نمی‌خورند! در زمان قتل‌عام بوسنی، گاردین یک نقشه تمام‌صفحه منتشر کرد که مکان اردوگاه‌های تجاوز به زنان مسلمان، ۱۷ اردوگاه بزرگ را که برخی از آنها در داخل خود سرستان بود، نشان می‌داد. صرب‌ها به کودکان تجاوز می‌کردند... سه دختر بچه چهارساله... گاردین گزارشی در این باره منتشر کرد با عنوان: دختری که گناهی این بود که مسلمان بود.

ملادلیچ قصاب، فرمانده مسلمانان را با به جلسه‌ای فراخواند، سیگاری به او داد، کمی با او خندید، سپس به او حمله‌ور شد و سرش را برید و با زیا و مردمش چه کارها که نکردند...

اما معروف‌ترین جنایت، محاصره شهر سربرینتسا بود. سرباران بین‌المللی (صلیبی‌ها) تا دیروقت با صرب‌ها بیدار می‌مانند و می‌قبضیدند. بعضی از آنها با زنان مسلمان معامله می‌کردند تا شرف‌شان را در ازای دریافت یک لقمه غذا بدهند. صرب‌ها به مدت دو سال سربرینتسا را محاصره کردند. بمباران‌ها لحظه‌ای متوقف نشد. صرب‌ها بخش بزرگی از کمک‌هایی را که به شهر می‌رسید، می‌گرفتند.

بعداً غرب تصمیم گرفت شهر را به گرسنگی بگذارد